

Η ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ ΚΑΙ Η ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Οι βουλευτικές εκλογές του 2007 επιβεβαίωσαν για μια ακόμα φορά τη διαφαινόμενη από καιρό κοινωνική συρρίκνωση του ΠΑΣΟΚ. Από τις δημοτικές-νομαρχιακές του 2002, στις βουλευτικές του 2004 και από τις ευρωεκλογές του 2004 έως τις δημοτικές-νομαρχιακές του 2006 η εκλογική πτώση του ΠΑΣΟΚ είναι συνεχής και με σαφή κοινωνικά χαρακτηριστικά.

Η «κρίση» του ΠΑΣΟΚ έχει τρία βασικά στοιχεία:

α) πρόκειται για κρίση της κοινωνικής – εκλογικής συμμαχίας του κόμματος και κατά συνέπεια για δομική κρίση του «αντιπροσωπευτικού» στοιχείου του κόμματος. Η κοινωνική συμμαχία λαϊκών εργατικών και μικροαστικών στρωμάτων (των «μη-προνομιούχων») των δεκαετιών του '70 και του '80, μετεξελίχτηκε στην κοινωνική συμμαχία του «εκσυγχρονισμού» της δεκαετίας του '90 (με την ηγεμονική παρουσία των εξασφαλισμένων μισθωτών του δημοσίου τομέα και μεσαστικών στρωμάτων). Η ήττα του 2004, απόρροια της αποδέσμευσης από το ΠΑΣΟΚ της μεγάλης μάζας της μη-εξασφαλισμένης εργασίας του ιδιωτικού τομέα, καθώς και των μεσαίων στρωμάτων που το στήριζαν κατά τη σημαντική περίοδο (λόγω υπερδανεισμού και διαφθοράς της διοίκησης), υπήρξε συνεπώς μια ήττα στρατηγική, όχι συγκυριακή. Στις εκλογές του 2007 το ΠΑΣΟΚ εμφανίζεται πλέον χωρίς «κοινωνικό κέντρο βάρους», έχοντας τη μορφή ενός τυπικού «επαγγελματικού εκλογικού κόμματος», άμορφα πολυσυλλεκτικού και εξαρτημένου από τον κρατικό κυβερνητισμό.

β) πρόκειται, επίσης, για βαθύτατη κρίση του οργανωτικού και στελεχιακού του μοντέλου. Το ΠΑΣΟΚ μετά το 1996 σταμάτησε σταδιακά να λειτουργεί ως ένας ενιαίος «συλλογικός διανοούμενος», με πρόγραμμα, ιδεολογία, οργανωτική δομή και οργανωμένες διαδικασίες και μετεξελίχτηκε σε ένα άθροισμα «ομάδων συμφερόντων», με τοπικές διαπλοκές και οριζόντιες σχέσεις με όλων των ειδών τα οικονομικά συμφέροντα. Το όνομα του «ΠΑΣΟΚ» χρησίμευε συχνά ως «ενοποιητικός κρίκος» όλων αυτών των μικρών και μεγάλων «τοπικών διαπλοκών». Το κόμμα της αυτοοργάνωσης του '74 μετεξελίχτηκε σε ένα ακραίας μορφής cartel party τριάντα χρόνια αργότερα. Το μεγάλο πρόβλημα του ΠΑΣΟΚ σήμερα είναι ότι ο «λαός» του, δηλαδή η οργανωμένη κοινωνική του βάση και κυρίως τα μεσαία της στελέχη είναι πρόσωπα που κουβαλούν στις πλάτες τους και πολλές φορές προσωποποιούν τη ριζική μετάλλαξη του κόμματος από «σοσιαλιστικό» σε «καθεστωτικό». Μπορεί το ΠΑΣΟΚ να αλλάξει «λαό»; Εξαιρετικά δύσκολο.

γ) πρόκειται, τέλος, για σοβαρή ιδεολογικο-πολιτική κρίση, που απορρέει από το γεγονός ότι το ΠΑΣΟΚ έδωσε τα προηγούμενα χρόνια μια πολύ συστηματική μάχη, ακόμα και με τον (παλιό) εαυτό του, ώστε να προωθήσει και να εφαρμόσει νεοφιλελεύθερες πολιτικές σε όλα σχεδόν τα μέτωπα των κρατικών πολιτικών. Η κατεύθυνση αυτή έχει «αφυδατώσει» τα αριστερά στοιχεία του κόμματος, τα οποία δεν έχουν παρά μια πολύ περιορισμένη επιρροή, τόσο στο εσωτερικό του κόμματος όσο (κυρίως) στην εκλογική βάση του κόμματος. Η τελευταία έχει πάψει προ πολλού να είναι «αριστερή» ή έστω «κεντροαριστερή» και έχει κινηθεί σε «μεσαίες», αμφίσημες, ουδέτερες και συντηρητικές ιδεολογικές και πολιτικές αξίες. Η κοινωνική αυτή γεωγραφία αποτελεί σοβαρό εμπόδιο για να μετακινηθεί συνολικά το καινούργιο ΠΑΣΟΚ σε μια πιο αριστερή κατεύθυνση. Κάτι τέτοιο υπό τις σημερινές

προϋποθέσεις θα έδινε χώρο σε «κεντρώα», ή «κεντροδεξιά» σχήματα και θα επικύρωνε την περαιτέρω συρρίκνωσή του.

Όλα τα παραπάνω συντείνουν στην εκτίμηση ότι το ΠΑΣΟΚ δεν θα καταφέρει να διαχειριστεί την πολύπλευρη κρίση του, η οποία βεβαίως ξεπερνά κατά πολύ το πρόβλημα ηγεσίας που τίθεται σήμερα. Το πιθανότερο είναι ότι βρισκόμαστε ενώπιον μιας ριζικής αλλαγής στο κομματικό σύστημα της Γ'Ελληνικής Δημοκρατίας.